

SAKALA LAULUD

1878

LOOMEPIKKT
2018

ISBN 978-9949-88-327-1

Toimetanud Andres Laiapea
Kirjastanud OÜ Loomepunkt
Trükkinud Dipri OÜ

SAATEKS

"Mis meile, eestlastele, tulev aeg veel saab tooma, see seisab Jumala käes; aga Jumal ei tule mitte ise ilmsi meie sekka, vaid ta annab meie mõistusele teravust ja meie teole ja püüdmi-
sele jõudu, et meie ise ära tunneksime ja korda seaksime, mis
meie õnnelikuks põlveks tarvis läheb," kirjutab C. R. Jakobson
ajalehe Sakala esimeses numbris 1878. aasta 11. märtsil.

Sakala kujunes eesti rahvusliku liikumise radikaalse suuna
tähtsaimaks häälekandjaks. *Radikaalne* tähendas mitte lihtsalt
põhjanevate reformide pooldamist, vaid ka vabameelsust
(liberalismi).

"Natsionalismi sajandiks nimetatud 19. sajandil oli
liberalism Lääne-Euroopas domineeriv poliitiline vool. Võib
liialdamata öelda, et 19. sajand oli liberalismi võidukäigu sajand
ka Eestis ja liberalismist sai eesti rahvusluse (rahvusühiskonna)
poliitiline ideoloogia," märgivad ajaloolased Toomas Karjahärm ja
Väino Sirk.¹ "Keeruline on eristada liberalismi ja natsionalismi 19.
sajandi Euroopas, kus individuaalne ja rahvuslik vabanemine
kulgesid käsikäes."

Jakobsoni Sakala asus selle kultuurisõja eesliinil juba
alates oma esimesest numbrist. See määratles ennast kui "üks
poliitika, kirjanduse ja põllutöö" ajaleht, kusjuures kirjandusele
pühendati iga nädal eraldi lisaleht. Luulest Jakobsoni Sakalas on
kirjutanud pikemalt Rudolf Põldmäe ajakirjas Looming.²

¹ Toomas Karjahärm ja Väino Sirk "Eesti haritlaskonna kujunemine ja ideed
1850-1917" (Eesti Entsüklopeediakirjastus, 1997)

² Rudolf Põldmäe "Luule C. R. Jakobsoni Sakalas" (Looming, 1978, nr. 6)

Käesolev kogumik sisaldab 1878. aastal Sakalas avaldatud luuletusi, mis on kantud eesti 19. sajandi positiivse rahvusluse ülesehitavast vaimust.

Nende luuletuste, mida toona nimetati lauludeks, autorite ring ulatub tänini tuntud tegelastest isikuteni, kelle täht on aja jooksul kustunud või ei olegi kunagi väga eredalt säranud:

Jaan Bergmann (– g –)
Carl Robert Jakobson (C. R. Linnutaja)
Jaak Järv
Friedrich Reinhold Kreutzwald (K.)
Juhan Kunder (J.K.)
Juhan Lindvest
Jaan Lipp (– i –)
Hans Mett
Els Raudsepp (Elsa)
Carl Martin Redlich
Ado Reinvald (A.R.)
Paul Undritz (P.)

Mitmed toodud luuletustest on avaldatud hiljem trükis põhjalikult ümbertöötatud kujul, kuid siin on võetud aluseks 1878. aastal Sakalas ilmunud tekstid, mida on vaid veidi keeleliselt kohendatud.

Loodetavasti annab see väike kogumik aimu sellest, milline oli eesti luuleilm ajal, kui Sakala alles ilmuma hakkas. Lugesdes tasub pidada meeles, et Eesti Vabariigi sünnini jäi siis veel 40 aastat...

Toimetaja

SISUKORD

Saateks	3
Töötus isamaale (– g –)	5
Ärka ka! (Elsa)	7
Lauliku palve (C. R. Linnutaja)	8
Saarepiiga leinas (– g –)	10
Uue kevade päikesele (A. Reinvald)	12
Uuelt sündinud Sakala (J. Järv)	15
Tamme all kasvaja õunapuu (– i –)	18
Soov Sakalale (J.K.)	19
Kadund (J. Järv)	21
Mõttelaastud (K.)	22
Sest ei ole midagi (P.)	23
Kui kaua armastus vältab (K.)	24
Sinisilmad (K.)	25
Armastuse saladus (K.)	26
Koit ja Hämarik (K.)	27
Isamaalt lahkuja (– g –)	32
Ükskord vaid õitseb elu-kevade (C. Redlich)	33
Vana tuttav (J. Lindvest)	34
Linnast tulnud neiu laul (H. Mett)	37
Vaigistus (– g –)	38
Üks pehme kevadine öö (K.)	39
Viru laulikule (A.R.)	40
Kalevipoeg Saarepiigale (– g –)	42
Isamaa (Elsa)	44
Pulmavõõras (– g –)	46
Minu soovimine (Elsa)	47